

аналогічно тому, як розумні діти чинять із наївними і впертими однолітками – частіше за інших ображають. Умови відчуження провокують пошук і вдумливість у процеси і явища, що оточують ізольованого художника, але не заганяють його в ідейний ступор.

Сучасні ж карантинні обмеження хоч і не ідентичні політичній ізоляції, але працюють за схожим принципом; вони нагадують аскезу, чернечу обітницю: нас всіх змусили її прийняти на невизначений термін. Хоча ми обмежені фізично, проте нам ніхто не може заборонити говорити, слухати, бачити і створювати в умовах інформаційної всеосаяжності інтернету. Відчуження ідей не відбулося, навіть навпаки – замкнення у чотирьох стінах змушує нас глибше занурюватися у цю множинність ідей і створювати власні. Саме тому по-справжньому значущий наслідок ізоляції – це розмиття кордонів: мистецтво стає частиною нашого повсякденного простору.

Нехай збільшиться відстань між глядачем й артистом, з'явиться цифрова призма, що розділить їх, але зберігати дистанцію з естетичним переживанням ніколи не буде можливим – переживання або є, або його немає. У часи нестабільності, коли нас позбавили звичних

радостей офлайн-спілкування, а відвідування музеїв, кінотеатрів і галерей строго обмежене, важливо хоча б крізь монітор зустрічатися з тим, що приносить естетичне задоволення.

Практика карантину довела важливу істину: мистецтво існує поза ізоляцією, яка б дистанція не відокремлювала його від нас.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беньямин В. Произведение искусства в эпоху его технической воспроизводимости: Избранные эссе [Пер. с нем.; под. ред. Здорова Ю. А.] / В. Беньямин – М.: Медиум, 1996. – 239 с.
2. Дарвін Ч. Походження видів [Пер. В. Пунько] / Ч. Дарвін – К.: Book Chef, 2020. – 480 с.
3. Шенталь А. Блестящая изоляция [Электронный ресурс] / А. Шенталь – Режим доступа: <http://researchcharts.ru/isolation-shental>

REFERENCES

1. Benjamin, V. (1996). *The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction*. Moscow, Medium (In Russian).
2. Darwin, C. (2020). *The Origin of Species*. Kyiv, Book Chef (In Ukrainian).
3. Shental, A. *Blestyashchaya izolyaciya [Shiny insulation]*. Retrieved from <http://researchcharts.ru/isolation-shental>

Надійшла до редколегії 12.04.21

K. R. Radyk, Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
60, Volodymyrska street, Kyiv, 01033, Ukraine

ART OUTSIDE INSULATION

Е. Р. Радик, студ.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
ул. Владимирская, 60, г. Киев, 01033, Украина

ИСКУССТВО ВНЕ ИЗОЛЯЦИИ

А. О. Ремізовський, студ.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна
remizovskiyartem@gmail.com

КІНОТЕАТРИ У СИТУАЦІЇ ПАНДЕМІЇ

Аналітична записка

Анотація. В аналітичній записці зроблено аналіз кризи індустрії кінотеатрів, що виникла через пандемію Covid-19. Надано статичні дані, що демонструють, як негативно змінилося становище кінотеатрів у креативній економіці. Описано конкретні причини проблеми, наведено моделі й окремі заходи для її розв'язання. В аналітичній записці надано рекомендації державним органам влади та представникам індустрії для компенсації негативних наслідків пандемії.

Вступ. 2020 р. через пандемію Covid-19 український уряд був змушений увести різні обмежувальні заходи з метою стримування темпів розповсюдження хвороби. Ці заходи негативно вплинули на розвиток культурних індустрій, найбільше – на розвиток кінотеатрів [7].

Мета дослідження – проаналізувати ситуацію, у якій перебувають кінотеатри з початку введення національного карантину, і знайти можливі шляхи її поліпшення. Задля досягнення мети використано описовий, порівняльний, системний методи дослідження.

Основна частина

Опис проблеми. До пандемії Covid-19 кінотеатри були однією з найуспішніших галузей української креативної економіки. Прибутки кінотеатрів щорічно зростали на 8–16 %: 2017 р. від бокс-офісу (касових зборів, з яких кінотеатри отримують 50 %) вони отримали 1102,85 млн грн, 2018 р. – 1207,25 млн, 2019 р. – 1441,845 млн грн [1]. Цьому сприяло кілька причин:

- **стабільно висока кількість відвідувачів:** 28–30 млн проданих квитків щорічно [11];
 - **поступове зростання ринкової вартості квитка:** якщо середня вартість квитка 2017 р. становила 2,64 дол, 2019 р. ціна виросла до 3,93 дол [11];
 - **вихід довгоочікуваних фільмів, що мають величезну аудиторію прихильників:** "Месники: Війна Нескінченності", "Месники: Фінал", "Пірати Карибського моря: помста Салазара", "Джокер" й ін. [11];
 - **стабільно високе відвідування кінотеатрів аудиторією, що зацікавлена в перегляді сімейного кіно та мультфільмів:** 2019 р. на фільми-адаптації та мультфільми-продовження було придбано 5 663 586 квитків [1].
- Позитивно на розвиток кінотеатрів вплинув і **розвиток вітчизняного кіновиробництва:** за період 2018–2019 рр. було випущено 67 фільмів за авторства українських режисерів [3].

Кожного року кількість кінозалів збільшувалась: якщо 2014 р. було 181 кінотеатр та 446 кінозалів, то у 2018 р. – уже 187 кінотеатрів та 525 залів [3]. Великі мережі кінотеатрів мали амбіції на будівництво нових кінотеатрів та кінозалів 2020 р. Наприклад, "Мультіплекс" планував відкрити мінімум чотири кінотеатри у різних містах України [4].

Пандемія, з огляду на зазначене вище, стала для кінотеатрів справжньою катастрофою. Залежно від ситуації державні органи або забороняли роботу кіно-

театрів, або дозволяли їй лише за умови обмеженої кількості відвідувачів. *Падіння доходів від касових зборів для кінотеатрів досягло 67 %* (із 56,8 млн дол до 19 млн дол), *кількість куплених квитків зменшилась у три рази* (із 30 млн до 10 млн). Ці показники нижчі, ніж 2014 р., коли українські кінотеатри отримали 40 млн дол від касових зборів і продали 19 млн квитків [12]. За словами керівниці департаменту комунікацій Multiplex K. Зосіної, її компанія втратила 50 % персоналу через локдаун 2020 і 2021 рр. Співвласник іншої великої мережі кінотеатрів, "Планета кіно", Д. Деркач заявляв, що в листопаді 2020 р. їм довелося звільнити близько 30 % штату у зв'язку з карантинним вихідного дня [1].

Через обмежувальні заходи з метою збереження частки прибутку кіноіндустрія почала масово *випускати фільми на стрімінгові сервіси* (Netflix, Disney+, Amazon Prime Video), які дозволяли дивитися фільми вдома [9]. Реліз фільмів, які обіцяли великі касові збори ("Агент 007: Не час помирати", "Матриця 4", "Дюна"), *був перенесений на 2022 р.* [5]. Усе це також негативно вплинуло на стан вітчизняних кінотеатрів.

З метою подолання кризи кінотеатри вдалися до двох механізмів: *продажу сертифікатів та продажу попкорну* [11]. Крім цього, власники мереж кінотеатрів *запросили у держави фінансову допомогу* – дешеві кредити та компенсації з метою збереження заробітної плати працівникам. *Усі ці заходи не дали істотного позитивного ефекту.* Частково тому, що державна допомога надійшла занадто пізно: пільгове кредитування за законодавством заклади культури отримали лише восени, а 4 млн на компенсацію зарплат та 8 тис. грн кожному працівнику постраждалих індустрій уряд виділив тільки у грудні [13].

Основна частина

Причини проблеми. Зрозуміло, що основною причиною поточного негативного становища кінотеатрів є *епідеміологічна загроза*. Обмежувальні заходи – це лише відповідь держави. Проте слід конкретизувати, як саме пандемія вплинула на індустрію кінотеатрів:

- *серйозне зниження кількості відвідувачів* – через обмежувальні заходи, зниження купівельної спроможності населення, масове побоювання населення захворіти тощо;
- *перенесення виходу очікуваних фільмів, що রাখовані на велику аудиторію, або вихід їх на стрімінгових сервісах* – через бажання продюсерів не втрачати прибутку;
- *відвідування кінотеатрів аудиторією, що була зацікавлена в перегляді сімейного кіно та мультфільмів, серйозно впало* – також через обмежувальні заходи, зниження купівельної спроможності населення і масові побоювання батьків за дітей;
- *неможливість проведення кінофестивалів у приміщенні кінотеатрів і переведення їх в онлайн-режим.*

Фактично пандемія 2020 р. *перекрила усі фактори, що забезпечували позитивний розвиток кінотеатрів у попередні роки.* Це масштабна проблема, що негативно впливає на *всіх учасників відносин*: клієнти не можуть отримати культурні блага, власники кінотеатрів зазнають значних збитків і змушені звільняти працівників, держава втрачає податки. Отже, розв'язання проблеми мусить бути однією зі стратегічних цілей культурної політики держави, оскільки розвиток кінотеатрів виконує як економічні, так і соціальні функції.

Вирішення проблеми. Існують декілька державних моделей урегулювання проблем (точніше, компенсації наслідків), з якими зіштовхнулася індустрія кіно. Найпоширенішою моделлю, що використовує й Україна, й інші країни Європи, є *державна допомога*. Залежно від фінансового становища уряди впроваджують програми повної або часткової компенсації заробітних плат праці-

вникам, надають субсидії, пільгове кредитування, компенсують або відтермінують оренду приміщень тощо. У нас держава офіційно взяла на себе зобов'язання з підтримання кінотеатрів, але реалізація цих зобов'язань наражається на критику з боку представників галузі.

Зазначена модель, у випадку ефективної та своєчасної реалізації, є достатньо позитивною, адже дозволяє кінотеатрам підтримувати штат, не звільняти працівників та не продавати приміщення. Однак вона не виправляє ситуацію повністю, тому що відвідуваність кінотеатрів є дуже низькою. У Франції, наприклад, були повністю компенсовані зарплати і надана значна фінансова допомога кінотеатрам, однак через комендантську годину працюючі глядачі найчастіше не мали змоги прийти і подивитися фільм [8]. В Україні у жовтих зонах карантину офіційно дозволена робота кінотеатрів за максимальної наповненості у 50 % місць [6].

Інша державна модель розв'язання проблеми, що не відкидає попередню, – *це лібералізація, пом'якшення карантинних обмежень*. Вона полягає в тому, щоб дозволити роботу кінотеатрам за мінімальних обмежень тоді, коли епідеміологічна ситуація більш-менш стабілізувалася. Цю модель також використовують усюди, зокрема й у нас. Вона дозволяє кінотеатрам отримати хоч якісь кошти і провести заходи у час, коли захворюваність не є високою. Недоліком цієї моделі є те, що лібералізація обмежень може тривати лише доти, доки це дозволяє епідеміологічна ситуація, яка через природні причини потім погіршується знову.

Що стосується кінотеатрів, то вони намагаються *знайти альтернативні джерела прибутку*. Це інвестування у стрімінгові сервіси, виробництво попкорну, продаж сертифікатів, онлайн-івенти. Окремо тут слід зауважити про *нереалізований потенціал автокінотеатрів і кінотеатрів просто неба*, які внаслідок своєї специфіки можуть працювати за мінімальних карантинних обмежень [10].

Висновки та рекомендації. Отже, основна проблема, з якою зіштовхнулася індустрія кінотеатрів, – *це значне скорочення відвідуваності як наслідок пандемії*. Слід констатувати, що поки епідеміологічна ситуація повністю не повернеться в норму, кінотеатри також не зможуть повернутися до становища попередніх років. У межах індустрії, у межах державних інститутів ми можемо лише боротися з наслідками.

Для ефективної боротьби з наслідками пандемії, за оцінкою експерта, слід дотримуватися таких рекомендацій:

- *Правоохоронним органам, співробітникам кінотеатрів необхідно слідувати за дотриманням обмежувальних і санітарних заходів у кінотеатрах для мінімізації зараження в закладах: температурний скринінг, соціальна дистанція, масковий режим, регулярна дезінфекція приміщень тощо.*

- *Державним органам влади – збільшувати фінансову допомогу кінотеатрам для мінімізації економічних наслідків пандемії шляхом прямого субсидування, пільгового оподаткування, кредитування, компенсації оренди тощо.*

- *Державним органам влади – запустити інформаційну кампанію з підтримання кінотеатрів з метою популяризації їхнього безпечного відвідування та знаходження альтернативних джерел фінансування шляхом поширення соціальної реклами, залучення публічних осіб, ЗМІ тощо.*

- *Представникам індустрії кінотеатрів слід активно використовувати альтернативні джерела прибутку та займатися активною саморекламою для поліпшення власного становища шляхом продажу сертифікатів, попкорну власного виробництва, розвит-*

ку стримінгових сервісів, проведення комерційних онлайн-заходів, поширення реклами у ЗМІ тощо.

• *Представникам індустрії кінотеатрів слід звернути увагу на альтернативні варіанти функціонування кінотеатрів* – кінотеатри просто неба й автокінотеатри. Їхній формат дозволяє функціонувати, зберігаючи високу відвідуваність з мінімальними карантинними обмеженнями.

Для того, щоб вижити в часи пандемії, трансформацію мають пережити як культурні індустрії, так і наша культура повсякденності. Досвід епідемії іспанського грипу, чорної віспи, інших хвороб демонструє, що саме посилення санітарної безпеки, як на рівні інститутів, так і на рівні життя індивіда, дозволило врешті-решт пережити ці кризи. Нам потрібно бути набагато більш обачливими і дуже серйозно ставитися як до свого здоров'я, так і до здоров'я оточуючих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анастасєва О. Кіно і вірус: які наслідки для українського кіно-ринку матиме закриття кінотеатрів на карантин [Електронний ресурс] / О. Анастасєва // Детектор медіа. – 2020. – Режим доступу: <https://detector.media/rinok/article/175601/2020-03-17-kino-i-virus-yaki-naslidky-dlya-ukrainskogo-kinorynku-matyme-zakryttya-kinoteatriv-na-karantyn/>.
2. Апостолова Л. В Україні в 2019–2020 роках відкриють понад 70 нових кінотеатрів – MRM [Електронний ресурс] / Л. Апостолова // Детектор медіа. – 2018. – Режим доступу: <https://detector.media/rinok/article/143329/2018-12-14-v-ukraini-v-2019-2020-rokakh-vidkryut-ponad-70-novykh-kinoteatriv-mrm/>.
3. Вакалюк А. Бокс-офіс українського кіно: стрімкий ривок останніх п'яти років [Електронний ресурс] / А. Вакалюк // Media Business Reports. – 2019. – Режим доступу: <https://mbr.com.ua/uk/news/analytics/254-boks-ofis-ukrayinskogo-kino-strimkij-rivok-ostannih-pyati-rok/>.
4. Грыцук Т. "За один день мы теряем около 1 млн гривен", – CEO "Мультиплекс-Холдинг" Роман Романчук [Електронний ресурс] / Т. Грыцук // AIN.UA. – 2020. – Режим доступу: <https://ain.ua/2020/04/02/multipliksk-karantin/>.
5. Какие фильмы отложили из-за коронавируса. "Живой" список [Електронний ресурс] // РБК. – 2020. – Режим доступу: <https://style.rbc.ru/impressions/5f7c8e9d9a79470bc2c8164d>.
6. Карантинні заходи – Офіційний інформаційний портал Міністерства охорони здоров'я України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://covid19.gov.ua/karantynni-zakhody>.
7. Кіноіндустрія постраждала від пандемії найбільше серед культурних напрямків – ЮНЕСКО [Електронний ресурс] // Детектор медіа. – 2020. – Режим доступу: <https://detector.media/infospace/article/183552/2020-12-22-kinoindustriya-postrazhdala-vid-pandemii-naybilshe-sered-kulturnykh-napryamkiv-yunesko/>.
8. Нерознак А. Нова реальність: кіно під час пандемії. Конспект дискусії [Електронний ресурс] / А. Нерознак // LB.ua. – 2020. – Режим доступу: https://lb.ua/culture/2020/10/31/469508_nova_realnist_kino_pid_chas_pandemii.html.
9. Пандемія прискорила перехід від старої прокатної схеми дистрибуції кіно до нової стримінгової – експертка [Електронний ресурс] // Детектор медіа. – 2020. – Режим доступу: <https://detector.media/rinok/article/180887/2020-09-22-pandemiya-pryskoryla-perekhid-vid-staroj-prokatnoi-skemy-dystrybutsii-kino-do-novoi-strimingovoi-ekspertka/>.
10. Серебрякова Н. Кіно буде: як виживає кіноіндустрія під час пандемії [Електронний ресурс] / Н. Серебрякова // Korydor. – 2020. – Режим доступу: <http://www.korydor.in.ua/ua/ideas/kino-bude-ia-ky-vyzhyvaie-kinoindustriia-pid-chas-pandemii.html>.
11. Сидоренко Б. Бокс-офіс України – 2019: підсумки року та новий рекорд касових зборів [Електронний ресурс] / Б. Сидоренко // Media Business Reports. – 2020. – Режим доступу: <https://mbr.com.ua/uk/news/analytics/1409-boks-ofis-ukrayini-u-2019-roci-novij-rekord-kasovih-zboriv>.
12. Сидоренко Б. Бокс-офіс України – 2020. Шестирічний мінімум касових зборів [Електронний ресурс] / Б. Сидоренко // Media Business

Reports. – 2021. – Режим доступу: <https://mbr.com.ua/uk/news/analytics/4361-boks-ofis-ukrainy-2020-sestiletinii-minimum-kassovy-x-sborov>.

13. Софієнко Н. Кінотеатри отримали 4 млн грн допомоги на зарплати працівникам [Електронний ресурс] / Н. Софієнко // Liga.net. – 2020. – Режим доступу: <https://ua-news.liga.net/economics/news/kinoteatri-otrimali-4-mln-grn-dopomogi-na-zarplati-pratsivnikam>.

REFERENCES

1. Anastas'jeva, O. (2020). Kino i virus: jaki naslidki dla ukrains'kogo kinorinku matime zakryttja kinoteatriv na karantin [Cinema and the virus: what are the consequences for the Ukrainian filmmarket will have the closure of cinemas for quarantine]. Detektor media. Retrieved from <https://detector.media/rinok/article/175601/2020-03-17-kino-i-virus-yaki-naslidky-dlya-ukrainskogo-kinorynku-matyme-zakryttja-kinoteatriv-na-karantyn/>.
2. Apostolova, L. (2018). V Ukraini v 2019–2020 rokakh vidkryut' ponad 70 novih kinozaliv [More than 70 new cinemas to open in Ukraine in 2019–2020 – MRM]. Detektor media. Retrieved from <https://detector.media/rinok/article/143329/2018-12-14-v-ukraini-v-2019-2020-rokakh-vidkryut-ponad-70-novykh-kinoteatriv-mrm/>.
3. Vakaljuk, A. (2019). Boks-ofis ukrains'kogo kino: strimkij rivok ostannih p'jati rokiv [Boxing office of Ukrainian cinema: a rapid leap of the last five years]. Media Business Reports. Retrieved from <https://mbr.com.ua/uk/news/analytics/254-boks-ofis-ukrayinskogo-kino-strimkij-rivok-ostannih-pyati-rok/>.
4. Grycyk, T. (2020). "Za odin den' my terjajem okolo 1 mln hryven", – CEO "Multiplex-Holding" Roman Romanchuk ["In one day we lose about 1 million hryvnia," – CEO of "Multiplex-Holding" Roman Romanchuk]. AIN.UA. Retrieved from <https://ain.ua/2020/04/02/multipliksk-karantin/>.
5. Kakie fil'my otlozhili iz-za koronavirusa. "Zhivoj" spisok [What films have been postponed due to the coronavirus. "Live" list. (2020)]. RBK. Retrieved from <https://style.rbc.ru/impressions/5f7c8e9d9a79470bc2c8164d>.
6. Karantinni zahodi – Oficijnij informacijnij portal Ministerstva ohoroni zdorov'ja Ukraini [Quarantine measures – Official information portal of the Ministry of Health of Ukraine]. Retrieved from <https://covid19.gov.ua/karantynni-zakhody>.
7. Kinoindusrija postrazhdala vid pandemii najbil'she sered kul'turnih napryamkiv – JuNESKO [The film industry has suffered the most from the pandemic among the cultural areas – UNESCO]. (2020). Detektor media. Retrieved from <https://detector.media/infospace/article/183552/2020-12-22-kinoindustriya-postrazhdala-vid-pandemii-naybilshe-sered-kulturnykh-napryamkiv-yunesko/>.
8. Nova real'nist': kino pid chas pandemii. Konspekt diskusii [Neroznak, A. New reality: cinema during a pandemic. Summary of the discussion]. (2020). LB.ua. Retrieved from https://lb.ua/culture/2020/10/31/469508_nova_realnist_kino_pid_chas_pandemii.html.
9. Pandemija priskorila perehid vid staroi prokatnoi shemi distribucii kino do novoi strimingovoi – ekspertka [Pandemic accelerates the transition from the old rental distribution scheme of the film to the new streaming – expert]. (2020). Detektor media. Retrieved from <https://detector.media/rinok/article/180887/2020-09-22-pandemiya-pryskoryla-perekhid-vid-staroj-prokatnoi-skemy-dystrybutsii-kino-do-novoi-strimingovoi-ekspertka/>.
10. Serebrjakova, N. (2020). Kino bude: jak vizhivae kinoindusrija pid chas pandemii [Cinema will be: how the film industry survives during a pandemic]. Korydor. Retrieved from <http://www.korydor.in.ua/ua/ideas/kino-bude-ia-ky-vyzhyvaie-kinoindustriia-pid-chas-pandemii.html>.
11. Sydorenko, B. (2020). Boks-ofis Ukraini – 2019: pidsumki roku ta novij rekord kasovih zboriv [Box office of Ukraine – 2019: results of the year and a new record of cash fees]. Media Business Reports. Retrieved from <https://mbr.com.ua/uk/news/analytics/1409-boks-ofis-ukrayini-u-2019-roci-novij-rekord-kasovih-zboriv>.
12. Sydorenko, B. (2021). Boks-ofis Ukraini – 2020. Shestirichnij minimum kasovih zboriv [Box office of Ukraine – 2020. Six-year minimum cash fees]. Media Business Reports. Retrieved from <https://mbr.com.ua/uk/news/analytics/4361-boks-ofis-ukrainy-2020-sestiletinii-minimum-kassovy-x-sborov>.
13. Sofijenko, N. (2020). Kinoteatri otrimali 4 mln grn dopomogi na zarplati pracivnikam [Cinemas received UAH 4 million in salary assistance to employees]. Liga.net. Retrieved from <https://ua-news.liga.net/economics/news/kinoteatri-otrimali-4-mln-grn-dopomogi-na-zarplati-pratsivnikam>.

Надійшла до редколегії 13.04.21

A. O. Remizovskyi, Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
60, Volodymyrska street, Kyiv, 01033, Ukraine

THE CINEMAS IN THE SITUATION OF PANDEMIA

A. A. Ремизовский, студ.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
ул. Владимирская, 60, г. Киев, 01033, Украина

КИНОТЕАТРЫ В СИТУАЦИИ ПАНДЕМИИ